

HAL
open science

Dinamicas macro-regionales en Mediterraneà occidental: cap a un renovament de la cooperacion territoriala.

Thomas Perrin

► **To cite this version:**

Thomas Perrin. Dinamicas macro-regionales en Mediterraneà occidental: cap a un renovament de la cooperacion territoriala.. Treballs de la Societat Catalana de Geografia, 2019, XXXIV-87, 10.2436/20.3002.01.177 . halshs-02479969

HAL Id: halshs-02479969

<https://shs.hal.science/halshs-02479969v1>

Submitted on 14 Feb 2020

HAL is a multi-disciplinary open access archive for the deposit and dissemination of scientific research documents, whether they are published or not. The documents may come from teaching and research institutions in France or abroad, or from public or private research centers.

L'archive ouverte pluridisciplinaire **HAL**, est destinée au dépôt et à la diffusion de documents scientifiques de niveau recherche, publiés ou non, émanant des établissements d'enseignement et de recherche français ou étrangers, des laboratoires publics ou privés.

Dinámicas macro-regionales en Mediterránea occidental: cap a un renovelament de la cooperacion territoriala¹

Thomas Perrin²

Universitat de Lille

Laboratòri Territoires, Villes, Environnement & Société (TVES)

thomas.perrin@univ-lille.fr

Resum: Dinàmiques macro-regionals a la Mediterrània occidental: cap a una renovació de la cooperació territorial

Malgrat que la Mediterrània occidental no compta amb estratègies macro-regionals pròpies en el marc de la Unió Europea, presenta unes determinades característiques espacials i socioeconòmiques, tal com han destacat diferents treballs. Els esquemes de cooperació regional i subestatal són nombrosos a la Mediterrània occidental i s'hi poden observar alguns avenços cap a formes de cooperació macro-regional. S'identifiquen i analitzen tant les variables que la poden impulsar com les que la poden limitar. Aquestes variables ajuden a entendre millor com la macro-regionalització, al combinar l'escala trans-meso i la lògica postcomplexa, pot implicar una reestructuració de les referències espacials i de les polítiques de planificació territorial a la Unió Europea.

Paraules clau: macro-regió, macro-regionalització, Mediterrània occidental, cooperació territorial.

Resumen: Dinámicas macro-regionales en el Mediterráneo occidental: hacia una cooperación territorial renovada

Aunque el Mediterráneo Occidental no cuenta con estrategias macro-regionales propias en el marco de la Unión Europea, presenta unas determinadas características espaciales y socioeconómicas, tal como se han señalado en diferentes trabajos. Los esquemas de cooperación regional y subestatal son numerosos en el Mediterráneo Occidental y se pueden

1. Thomas Perrin, «maître de conférences en aménagement et urbanisme», va impartir la seva conferència a la SCG l'11 de febrer de 2019.

2. Mercés a Núria Bedós Bayó (Generalitat de Catalunya) per la col·laboració i a Stefan Gänzle (University of Agder) per l'ajuda editorial.

Mercés a Joan-Francés Courouau (Université Toulouse Jean-Jaurès) per la traducció del text del francès a l'occitan.

observar alguns avanços cap a formes de cooperació macro-regional. Se identifiquen i analitzen tant les variables que poden impulsar-la com les que poden limitar-la. Aquestes variables contribueixen a comprendre millor com la macro-regionalització, al combinar l'escala trans-meso i la lògica post-compleja, pot implicar una reestructuració de les referències espacials i de les polítiques de planificació territorial a la Unió Europea.

Palabras clave: macro-región, macro-regionalización, Mediterráneo Occidental, cooperació territoriala.

Abstract: Macro-regional dynamics in the Western Mediterranean: towards a renewal of territorial cooperation

Although there is no European macro-regional strategy for the Western Mediterranean, various studies identify notable spatial and socio-economic characteristics of the area. The Western Mediterranean includes numerous regional and sub-state cooperation schemes and we can observe a trend towards macro-regional forms of cooperation. We point out and analyse both the variables that can drive such a macro-regionalisation, and those that can limit it. The case of the Western Mediterranean contributes to better grasp how macro-regionalisation, which combines a trans-meso scale and a post-complex rationale, can renew EU spatial references and planning policies.

Palabras clave: macro-region, macro-regionalisation, Western Mediterranean, territorial cooperation.

* * *

Introducció

Aquest article s'interessa a la cooperació territoriala dins la zona de la Mediterrània occidental. L'objectiu és veure en què les dinàmiques de cooperació en plaça actualment senyalen la construcció –senon la constitució– d'una macro-regió de l'Unió europea (UE), a l'imatge de les estratègies d'aquestes macro-regionals que l'UE ha botades en plaça, després del 2009, a l'entorn de la mar Bàltica, del Danubi, de les mars Adriàtica i Ioniana i de l'espai alpenc (Gänzle i Kern, 2016; Boulineau, 2017) (fig. 1). Aquestes estratègies tenen per objectiu de coordinar millor i de fer interagir els diferents dispositius de cooperació territoriala –regionals, nacionals, europeus– dins la mateixa macro-regió, i això per respondre conjuntament a d'èxits comuns de desenvolupament i d'amainatament del territori: canvi climàtic, contaminació, xarxes i infraestructures de transport, sinèrgies econòmiques o fluxos migratoris per exemple. S'agís pas de crear un nou programa o un nou escaló administratiu, sinó de definir d'orientacions estratègiques que permeten de racionalitzar millor i d'operacionalitzar els instruments existents, segons de temes i de prioritats prèviament negociats, i en associant els diferents actors concernits:

agents estats e sub-estats, organismes privats e publics, organitzacions non governamentals. Un apòchi similar se retròba dins las estratègias regionalas de bacin maritim que l'UE coordona per la mar Baltica, la mar Negra, la mar Mediterranèa, la mar del Nòrd, l'ocean Atlantic o l'ocean Arctic (fig. 1).

Emai se una quantitat importanta de literatura academica, de rapòrts institucionals e d'eveniments especializats son estats consacrats a aqueles desvolopaments, demòran puslèu confidencials en defòra dels cercles d'expèrts interessats o de professionals implicats. De mai, la macro-regionalizacion es un fenomèn multifacetic que engloba d'estructuras e de procès variats que de còps se cavalcan. Es ligada a d'autres dinamicas territorials e espacials complexas e diversas e fa intervenir mantuns domenis d'accion publica.

Diferents trabalhs identifican la Mediterranèa occidentala coma una macro-region europèa dinamica e coèrenta. La cooperacion territoriala s'es desvolopada

Figura 1. Estratègias macro-regionales e de bacin maritim

Sorsa: Mission operacionala transfrontalièra, in Wassenberg *et al.* 2015, p. 46.

a de nombrosas escalas, tanben a l'escala macro-regionala e la zòna inclutz tanben la dimension "extèrna" de la politica de vesinatge sud de l'UE. Pr'aquò, cap d'estrategia macro-regionala es pas estada botada en plaça. Es doncas un cas particularament interessant per analizar la macro-regionalizacion, de las projeccions territorials a la mesa en òbra de las politics, e per discutir de las oportunitats, coma tanben dels obstacles, d'aquel mòde de cooperacion territoriala.

La metodologia es basada sus l'analisi documentària e lo trabalh de terren. Lo còrpus documentari s'apuèja sus la literatura academica e la documentacion tecnica e politica, que concernisson a l'encòp las macro-regions e la macro-regionalizacion en general, e la Mediterrànèa occidental en particular, e tanben de trabalhs anteriors de l'autor. La recerca documentària a permés d'elaborar lo quadre analitic que es estat confrontat a la situacion concrèta del cas. Lo trabalh sul terren consistís en d'entrevistas e d'observacion participanta. Sèt actors cibllats son estats interrogats sus la dinamica macro-regionala en Mediterrànèa occidental. La participacion dirècta a d'eveniments o reünions-claus ligats al subjècte analisat a aportat de contribucions de recerca suplementàrias e actualizadas. L'article presenta primèr lo quadre de l'analisi e las questions de recerca. Presenta puèi l'estudi de cas e las resultas que son, en seguida, analisadas dins las darrièras partidas.

1. L'escala macro-regionala dins la cooperacion territoriala europèa

Se las estrategias macro-regionals de l'UE an marcat un "virada critica" dins l'institucionalizacion d'aquela escala de cooperacion territoriala (Dühr, 2018), èra ja presenta dins d'autres dispositius: las organizacions dichas "sub-regionals" talas coma Benelux, lo Grop de Visegrád; los programas europèus Interreg de la part dicha "transnacionala" lançats dins los ans 1990. Pr'aquò, contràriament a las unions subregionals que repausan sus de modèls diplomatics interestatals tradicionals, los autres tipus de macro-regionalizacion implican un quadre de governança mai complèx, e un apròchi espacial que subrepasa las frontièras estatalas. Per alhors, lo concèpte de "mega-regions" desvelopat per de cercaires nòrd-americans remanda a l'apròchi macro-regional europèu, emai s'es mai focalizat sus la dimension urbana e metropolitana (Florida *et al.*, 2008; Boix e Marull, 2016) (fig. 2).

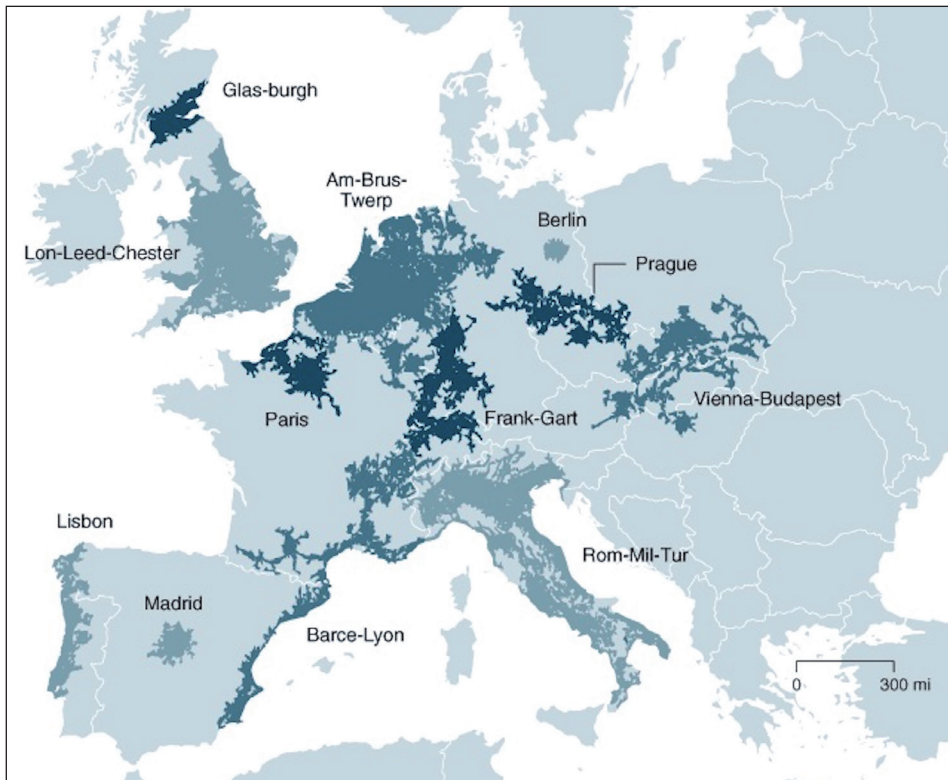
Aqueles desvelopaments confirman qu'una tala escala "trans-meso", a l'encòp transnacionala e intermediària, presenta un interès per organizar e amainatjar de regions repartidas entre diferents ensembles nacionals, estatalas o supra-nacionals, mas ligats per de fluxes e d'interaccions que se jògan de las frontièras tradicionals. Es particularament lo cas dins un espaci transnacional tal coma l'UE e

dins la proposició de la Comissió pels programes de cooperació territoriala 2021-2027, es previst de melhor alinjar los fonses e programes de cooperació territoriala sus las estratègies macro-regionals e de bacins maritims existents.

Sul plan teoric, la macro-regionalizació es ligada a d'evolucions representativas d'una pòst-modernitat territoriala, a l'encòp en tèrmes de visions espacials e d'accion publica, en començar per la noció de *soft-spaces* (Allmendinger *et al.*, 2014), que remanda a una delimitació flexibla e variabla dels espacis de cooperació segon los projectes e los partenaris implicats. Aquela noció correspond als apròchis relacionals o associatius de las regions e de la regionalizació, que s'interessa a la mesa en plaça de "territòris de projectes" evolutius e sus mesura per respondre a de questions especificas (Seltzer e Carbonell, 2011, p. 10-11; Jones e Paasi, 2013). Trobam aqueles apròchis dins los discorses dominants sus las estratègies macro-regionals e de bacins maritims de l'UE.

Los modèls macro-regionals illustran tanben lo concèpte de rescalonament de l'Estat (*state rescaling*) (Brenner 2004), que descriu coma la decentralizació cap a de regions sub-estatalas "micro" e l'inclusió dins de regions supra-estatalas "macro" coma l'UE, ligadas a de novèlas formas de regionalisme (Perrin,

Figura 2. Las mega-regions d'Euròpa

Sorsa: mapas per Tim Gulden e Ryan Morris, *Who's your city* by Richard Florida, <http://www.creativeclass.com>, Copyright ©2008 by Richard Florida

2016), remodelan la geografia e la distribucion del poder dels Estats, sens ne senhalar necessàriament l'aflluiment. En rason de sa natura multipartita, la macro-regionalizació fornís tanben de casos empirics de sistèmas de governança multi-nivèls que articulan diverses programats politics a diferents escalas politics e territorials. Una característica essenciala de la cooperació macro-regionala es la dimension cooperativa e la capacitat dels actors implicats a ajustar lors interessès dins la perspectiva de decisions comunas. Se pensa per exemple a las relacions entre organitzacions transfrontalièras o euroregions presentas dins la meteissa macro-region, o encara a las relacions entre autoritats territorials e servicis de l'Estat.

Enfin, la macro-regionalizació participa a una europeanizació espaciala e territoriala (Bellini e Hilpert, 2013; Stead *et al.*, 2016; Boulineau, 2017). La definicion e lo fonccionament de la màger part dels arrencaments macro-regionals son influenciats per las visions e los metòdes de l'Union europèa. Ofrisson una governança alternativa e lor objectiu es d'armonizar las posicions e las politics jos un capèl comun, basat sus las prioritats europèas. Per alhors, la cartografia de las macro-regions pòt influenciar la meta-geografia europèa, las referéncias espacials que per elas los individús organizan lor coneissença del mond. La mapa de la macro-regionalizació dessenha de "Pichòtas Euròpas" (Dühr, 2018, p. 543) amb de frontièras distinctas de la mapa dels Estats-membres.

Taula 1. Tipologia de la macro-regionalizació en Euròpa

Iniciativa	Actors principals	Delimitacion espaciala	Exemple
Unions sub-regionals	Estats	Fix Frontièras estatalas	Benelux, Grop de Visegrád, Conselh nordic
Organizacions interregionals	Autoritats sub-estatalas	Fix Frontièras sub-estatalas	Comissions geograficas de la Conferéncia de las regions perifericas maritimas
Programas Interreg transnacionals	UE Estats et autoritats sub-estatalas	Fix Nomenclatura europèa NUTS	Euròpa del Nord-Oèst, Adriatica-Ioniana
Estrategias macro-regionals	UE Estats et autoritats sub-estatalas	Mixte Frontièras estatalas ou sub-estatalas, mas discors sus la delimitacion variabla/adaptabla en fonccion de l'objectiu politic o del projècte	Estrategia de l'Espaci alpenc, estrategia del Danubi
Estrategias de bacins maritims	UE Estats et autoritats sub-estatalas	Mixte Frontièras estatalas ou sub-estatalas, mas discors sus la delimitacion variabla/adaptabla en fonccion de l'objectiu politic o del projècte	Atlantic, mar del Nòrd

Taula 2. Quadre conceptual d'anàlisi de la macro-regionalizaci3n

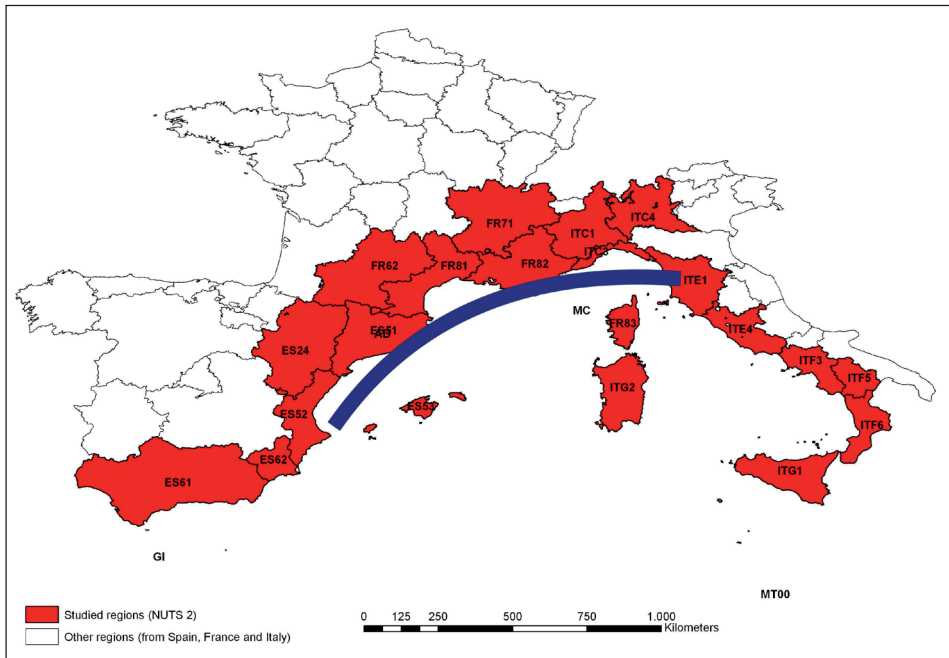
Concèpte / apròchi	Efièch / fenomèn	
	Domeni espacial	Domeni d'acci3n publica
Rescalonament de l'Estat <i>State rescaling</i>	Transformaci3n de la capacitat de l'Estat “de bas en naut” Renovelament del regionalisme e de la regionalizaci3n “micro & micro”	
Soft space / regions relacionals	Delimitacions espacials <i>ad-hoc</i> , basat sus de projèctes e sus mesura	
Governança multi-nivèls		Conjoncci3n & coordinaci3n de diversès actors a diferents nivèls per realitzar un projècte / un acci3n en comun
Europeanizaci3n	Re-cartografia: promoci3n d'una meta-geografia renovelada	Promoci3n dels metòdes e prioritats de l'UE

Aital la macro-regionalizaci3n a d'implicacions suls dispositius d'amainatjament del territòri a l'encòp en tèrmes de vision territoriala –“efièches espacials”– e d'acci3n publica –“efièch politic”. Prepausam d'analisar aquelas questions dins lo cas de la Mediterrànèa occidental, per tal de veire se las dinamicas de cooperacion territoriala senhalan una macro-regionalizaci3n d'aquel espaci.

2. La Mediterrànèa occidental: elements per una macro-region

L'espaci de la Mediterrànèa occidental se prèsta a mantunas lecturas e a de nombrosas denominacions (Courtot *et al.*, 1994, Rivière 2005, Durà e Oliveras, 2013), sovent ligadas a las projecci3ns territorials de la Comissi3n europèa e a las operacions de marketing territorial de las autoritats membres d'aquel espaci. Pr'aquò, al-delà d'una dimensi3n performativa, mantunas sorsas convergisson per dessenhlar un perfil macro-regional objectiu d'aquel espaci.

A l'escala europèa, la màger part dels trabalhs fan una distincci3n entre una version expandida que engloba las regions, principalament costièras, que van d'Andalòsia dins lo sud d'Espanha a Sicília dins lo sud d'Itàlia, e una Méditerranèa occidental “nodala” que va de la Comunautat Valenciana fins a Toscana e religa “tres regions economicas e lors zònas d'influència: l'ais Catalonha-Valença, l'ais Ròse e lo Nòrd d'Itàlia” (Durà e Oliveras, 2013, p. 108), e que estructuran los aisses metropolitans Gènoa-Marselha-Barcelona-Valença sus la còsta e Lion-Tolosa-Turin dins las tèrras. Aquel còr de la Méditerranèa occidental es estat de còps apelat “arc mediterraneu nòrd-occidental”, o “arc latin”, sens que, aquí tanpau, una denominacion prenga lo pas sus l'autra (fig. 3).

Figura 3. L'arc mediterraneu occidental en Euròpa, version expandida

Sorsa: Durà-Guimerà e Oliveras-González, 2013, p. 102.

Dins sas reflexions sus la mapa conceptuala d'Euròpa, Stein Rokkan a solinhat que Catalonha, las regions de l'ais Rin-Ròse o Itàlia de Nord apartenián a una "Euròpa de las ciutats-Estats" economicament e comercialament dinamica (Seiler, 2004). E malgrat los riscos temporals e sòciopolitics, la geo-istòria pòt fournir d'elements per apreciar lo perfil macro-regional d'un territòri donat... e motivar las cooperacions territorials, tanben a l'escala macro-regionala (Perrin, 2013; Perrin, per paréisser): "los eretatges istorics e culturals comuns preexistents dels territòris incluchés dins las macro-regions (...) servisson de raconte util per un novèl espaci macro-regional en tèrmes culturals" (Gänzle e Kern, 2016, p. 9). En Mediterrànica occidental, d'orientacions sòcioculturalas similars, en particular las capacitats lingüisticas pròchas e relativament ben partejadas, son consideradas coma d'avantatges potencials per la cooperacion macro-regionala (Nagler, 2013, p. 49-50; Perrin, 2013).

Dins los ans 1990, mantuns trabalhs sus l'espaci europèu an identificat aquel espaci e aquelas potencialitats, en particular dins la zòna nodala. Roger Brunet e lo GIP Reclus identifican un Nòrd del Sud coma espaci estructurant de l'UE (Brunet, 1989) (fig. 4). Lo rapòrt Euròpa 2000 de la Comission europèa identifica un "centre de desenvolupament segondari important que s'expandís de las regions prospèras del sud d'Alemanha e del nòrd d'Itàlia cap a l'oèst fins a las regions en creissença rapida del sud de França e de las regions de Barcelona e Valença" (CCE, 1991, p. 13). La "Mediterrànica occidental" ven puèi un zonatge

dels programms Interreg de cooperacion transnacionala, aquela delimitacion engloba emai Mediterrànica tota a partir de 2007 (Dühr, 2018). D'autres trabalhs evòcan una "sun belt" o una "banana daurada" europèa (Lever, 1999, p. 1042). D'apròchis similars posicionan la Mediterrànica occidental al còr d'una "fun belt" que va dels Pirenèus als Alps amb d'estacions d'esquí e d'"estacions balnearas de mòda dins los Balears, la Riviera", e que se presenta coma una "California europèa" (Baudelle, Guy e Ollivro, 2002, p. 130). Dins lo meteis sens, de geografis nòrd-americans an identificat una "mega-region Barce-Lion" o "mega-region Euro-Sunbelt" que s'espandís de Barcelona a Marselha, de Tolosa a Lion, compta a l'entorn de 27 milions d'estatjants e se classa, en 2012, en 6^{ena} e 9^{ena} posicion en Euròpa en tèrmes de poblacion e de PIB respectivament (Boix e Marull, 2016, vej. fig. 2). Aquela perspectiva mega-regionala es estada tanben aplicada sus l'arc mediterraneu entre Catalonha e la region valenciana en Espanha (Boira, 2010).

Segon aqueles apròchis, la Mediterrànica Occidentala combina d'avantatges de localizacion, de sectors economicos eficaces e una environa e una qualitat de vida atractivas. La zòna es pro facilament religada a la zòna centrala de creissença d'Euròpa o zòna de "dorsala europèa", autescòps apelada "banana blava" europèa d'après los trabalhs de Roger Brunet. E los fluxes sòcio-economicos semblan confirmar una coèrècia macro-regionala (Nagler, 2013).

Figura 4. L'arc mediterraneu occidental, interfàcia entre lo Nòrd e lo Sud

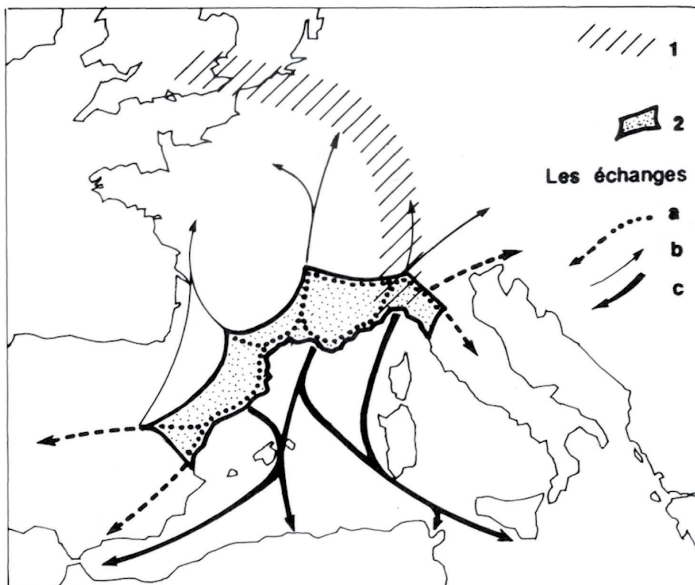

Fig. 3 - L'ARC MÉDITERRANÉEN, INTERFACE ENTRE LE NORD ET LE SUD. (Source: d'après GIP-Reclus DATAR). 1 : dorsale médio-européenne, 2 : arc méditerranéen, a : système de l'arc méditerranéen et ses prolongements, b : système de relation avec le nord de l'Europe, c : système d'ouverture vers la Méditerranée et au-delà.

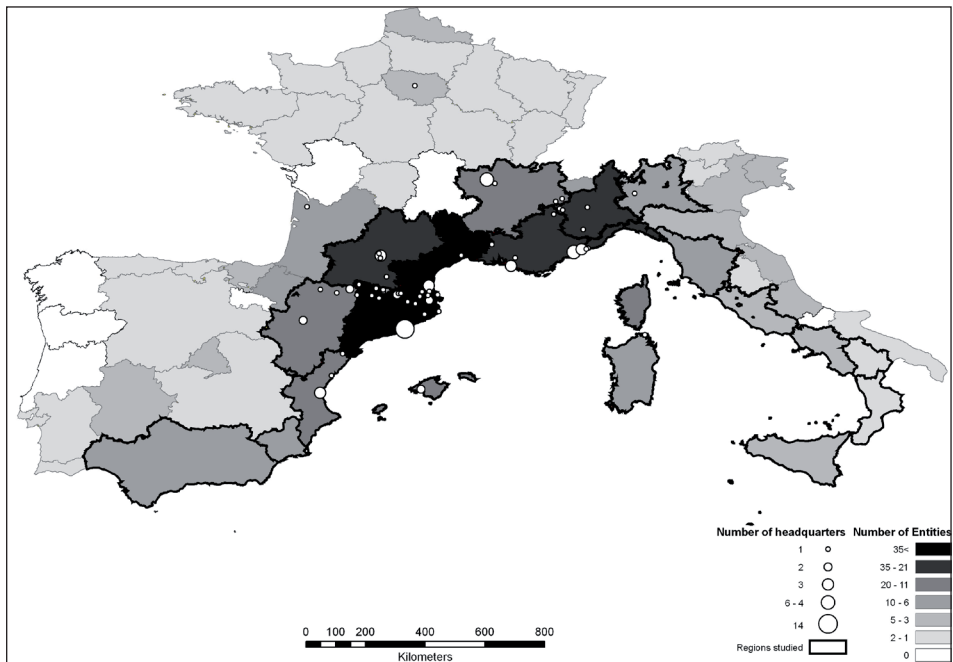
Sorsa: Daviet *et al.*, 1994: 12 (mapa basada en GIP Reclus).

En despièch de las variacions de definicion e de concepcion d'aquel espaci, mantuns documents politics de l'UE reconeisson que, compte tengut de la realitat geo-istorica, espaciala e sòciopolitica de la region, i pòdon pas aver que mantunas estrategias macro-regionals en Mediterrànèa (CESE 2012, PE 2012, PE 2012, PE 2015). Dins aquela amira, l'estrategia de la macro-region adriatica e ioniana (EUSAIR) representa la macro-region mediterranea centrala. De mai, segon la logica dels *soft-spaces*, la Mediterrànèa occidental se limita pas a la riba nòrd de la Mediterrànèa. Una de las valors ajustadas d'aquela macro-region pòt èstre d'enfortir los ligams e la cooperacion amb las regions costièras de Marròc, d'Argeria e de Tunisia e lors aglomeracions urbanas, que participan a la politica europèa de vesinatge Sud (Scott *et al.*, 2019).

3. Dinàmicas de cooperacion: actors e dispositius

La Mediterrànèa occidental compren de nombrosas estructuras e iniciativas de cooperacion territoriala. Se declinan a totas las escalas: del nivèl inter-estatal pan-mediterranenc amb la Convencion de Barcelona de l'ONU e sos centres d'accions regionalas coma lo Plan Bleu, basat à Niça-Sophia-Antipolis, o amb l'Union per la Mediterrànèa que recampa los 28 Estats membres de l'Union eu-

Figura 5. Cooperacion territoriala en Mediterrànèa occidental: participacion de las regions e de las vilas europèas per nombre d'entitats e de sètis socials

Sorsa: Durà e Oliveras, 2013, p. 109.

ropèa e 15 païses mediterrànics partenaris; fins a un centenat d'organitzacions de cooperació entre autoritats territorials, que lor repartició mòstra una implicació importanta de las regions situadas al còr de la Mediterrànica occidental (Durà e Oliveras, 2013) (vej. fig. 5) (vej. taula 3). Una anàlisi fondada sus programas Interreg solinha que la region es, amb la mar Baltica, l'una de las macro-regions mai integradas e mai coèrentas del punt de vista de la cooperació territoriala (Nagler, 2013, p. 38).

La Comission Intermediterrànica (CIM) es una comission geografica de la Conferéncia de las Regions Perifericas Maritimas que recampa un quarantenat d'entitats sub-estatalas dels païses mediterrànics amb la Comunitat valenciana, Catalonha, Occitània, PACA o la Toscana. A la fin de 2014, la CIM a botat en plaça un grop de trabalh especific sus la cooperació territoriala e las estratègias macro-regionals en Mediterrànica.

En particular, remarcam doas euroregions situadas a las extremitats de la zòna nodala de la Mediterrànica occidental:

- l'Euroregion Pirenèus-Mediterrànica a la frontièra franco-espanhòla, entre las regions Catalonha, Balears, Occitània (fig. 6);
- l'Euroregion Alps-Mediterrànica a la frontièra franco-italiana, que recampa las regions Auvèrnhe-Ròse-Alps, PACA, Piemont, Liguria e Val d'Aòsta.

Per alhors, Catalonha e Auvèrnhe-Ròse-Alps son membres, amb Baden-Württemberg e la Lombardia, de l'associacion dels Quatre motors per Euròpa creada en 1988. Aquela cooperació de longa data, emblematica de l'emergéncia de novèls agendas regionalistas dins los ans 1990, visa la competitivitat d'aquelas regions ricas e pro poderosas, notadament en matèria d'economia, de sciéncias e de tecnologies.

Mai especificament a l'escala macro-regionala, trobam un forum interestatal, lo Dialòg 5+5, creat en 1990 entre Espanha, França, Itàlia, Malta, Portugal, Argeria, Líbia, Marròc, Mauritania e Tunísia. Es l'organ mai ancian que religa los païses de las doas ribas de la Mediterrànica e forma un jos-grop actiu al sen de l'Union per la Mediterrànica. Lo forum a botat en plaça un Grop dels Ministres dels Transpòrts de la Mediterrànica occidental (GTMO 5+5), que sos trabalhs son gerits pel centre CETMO, basat a Barcelona.

Figura 6. L'euroregion Pirenèus-Mediterrànica

Sorsa: <http://www.euroregio.eu>

Se pòt citar tanben l'Arc latin, una associacion basada a Barcelona entre las autoritats territorials de nivèl NUTS 3 costières (províncias e departaments). De mai, mantuns programas Interreg transnacionals de l'UE pòdon sostenir la cooperacion macro-regionala, en particular lo programa Mediterrànèa (MED). Per exemple, mantuns actors de la Mediterrànèa occidental participan a la plataforma Panoramèd, qu'es un ais del programa MED que visa a l'enfortiment de las capacitats de govèrn e de cooperacion en Mediterrànèa, notadament en desvolopant las complementaritats entre los utisses, las sorsas de finançament e los actors de la zòna. Se pòt remarcar aquí que de 2008 à 2011 un projècte Interreg MED, Medgovernance, a estudiat un novèl sistèma de governança regionala eficaç per la zòna Euromed. La cooperacion macro-regionala èra ja prevista dins aquel projècte.³ De mai, los programas transnacionals Region alpenca e Euròpa del Sud-Oèst incluson cèrts territòris de la Méditerranèa occidental. Las partidas beneficiàrias pòdon tanben mobilizar de ressorsas Interreg a partir de quatre programas transfrontalièrs dins la region: Alcotra (França-Itàlia), Poctefa (França-Espanha), Maritima França-Itàlia e lo programa transfrontalièr de la politica europèa de vesinatge meridional.

Demèst los actors sub-estats, se remarca una implicacion afirmada de tres regions situadas dins l'arc nodal de la Méditerranèa occidental: Catalonha, PACA e Occitània. Catalonha e PACA co-presidisson d'alhors lo grop de trabalh de l'IMC sus la cooperacion macro-regionala e territoriala en Mediterrànèa. Aquelas regions son tanben implicadas dins d'organizacions que complètan lo malhatge cooperatiu d'aquel espaci nodal: l'euroregion Pirenèus-Mediterrànèa e l'euroregion Alps-Mediterrànèa.

Catalonha a ocupat istoricament una plaça estrategica dins aquel espaci. Istoriquement, Barcelona es estat e demòra l'un dels principals pòrts mediterraneus. A l'Edat Mejana, la vila èra l'una de las capitalas politics e economicas d'una talassocracia mediterranea occidental, la confederacion de la Corona d'Aragon. Se pòt observar un rapèl geocultural d'aquel quadre territorial dins la vision de l'Institut Ignasi Villalonga d'Economia i Empresa (Prytherch, 2009). Aquel grop de reflexion basat a Valença promòu lo concèpte de l'Euroregió de l'Arc Mediterrani que s'espandís de la Comunitat Valenciana en Espanha a Catalonha del Nòrd, la region istorica catalana del sud-oèst de França que correspond al departament dels Pirenèus-Oriental. Preconisa notadament lo melhorament de las infraestructuras de transpòrt dins lo corredor mediterraneu espanhòl (Boira e Prytherch, 2015). Se pòt observar un tropisme mediterraneu dins la cooperacion e las estrategias exterioras que lo govèrn catalan, la *Generalitat*, a desvolopadas après la democratizacion d'Espanha a la fin dels ans 1970. A multiplicat los engatjaments actius dins la cooperacion territoriala e es venguda l'iniciadora o lo *leader* de nombrosas cooperacions e organizacions (Perrin, 2014).

3. http://www.programmemed.eu/en/the-projects/project-database/results/view/single.html?no_cache=1&idProject=133&cHash=689829865606acf85bbe053ed505901

Aital Barcelona es lo sèti de nombrosas organizacions cooperativas mediterranencas: Union per la Mediterranèa, GTMO 5+5, Comission Intermediterranea de la CRPM, Arc Latin, Associacion de las Cambras de Comèrci e d'Industria de la Mediterranèa (ASCAME), Institut Europèu de la Mediterranèa (IEMed), Partenariat per la recerca e l'innovacion dins la region mediterranenca (PRIMA). En febrèr de 2019, lo govèrn catalan a organizat, en collaboracion amb l'Euroregion Pirenèus-Mediterrànèa e la Comission Intermediterranea, un Forum Catalonia Mediterranean que son objectiu es de promòure e de relançar una Estrategia mediterranenca catalana (MedCat), en particular lo ròtle de la cooperacion macro-regionala dins la politica regionala de l'UE après 2020. A aquela escasença, los representants de 5 organizacions mediterranencas (CIM, Euroregion Pirenèus-Mediterrànèa (EPM), MedCités, Arc Latin e Euroregion Adriatica-Ioniana) an signat una Aliança de Cooperacion Mediterranenca.

Emai se tradicionnalament –e comparativament a Catalonha– las regions francesas an pauc de competéncias e pauc de ressorsas, la region PACA concentra sas relacions exterioras sus “Euròpa e la Mediterranèa”. Aquò s'inscriu dins una estrategia nacionala amb lo grand programa de renovacion urbana Euromediterrànèa, iniciada per l'Estat francés en 1995 per far de Marselha una metropòli euro-mediterranenca de primèr plan. La region es estada l'autoritat de gestion del programa Interreg per la Mediterranèa en 2007-2013 e 2014-2020. S'endralha actualament dins la revision de la cartografia de las rets transeuropèas de transpòrt de l'UE per inclure lo tròç Marselha-Gènoa dins lo corredor mediterranenc.

La region Occitània creada novèlament en 2016 (Bernié-Boissard, Courouau e Perrin, 2018), per la fusion de las doas ancianas regions Miègjorn-Pirenèus e Lengadòc-Rosselhon –que es estada una de las primèras regions a signar un acòrdi de cooperacion amb Catalonha tre los ans 1980– mòstra per quant a ela una preocupacion creissenta pels afars mediterranencs. Per la dobertura de l'ostal de la region Occitània-Euròpa a Brusèllas, sa presidenta, Carole Delga, declarèt: “en tant que caireforc de l'Euròpa del Sud-Oèst, es temps de soscar sus una “macro-region» de la Mediterranèa occidental amb Itàlia e Espanha, e doberta als païses de la riba nòrd d'Àfrica”. En 2018, la region organizèt sos primèrs Rescontres internacionals de la Mediterranèa e s'es endralhada, còsta de la CIM-CRPM, dins l'organizacion, a l'Ostal de la Region Occitània a Casablanca, dins de formacions a destinacion dels responsables regionals dels païses del Sud de la Mediterranèa.

La macro-regionalizacion es dintrada dins una novèla fasa amb lo lançament, en abrial de 2017, de l'iniciativa Oèst-Med per la Comission europèana e le Dialòg 5+5. A l'exemple de nombrosas estrategias de bacins maritims, l'iniciativa visa principalament a far fàcia als enjòcs del desvolopament durable de l'economia blava en Mediterranèa occidental: pollucion, urbanizacion costièra, securizacion del trafic. Una question critica es l'immigracion Sud-Nòrd que sos problèmas de gestion noïrriçon un scepticisme popular creissent cap a

l'Union europèa e l'emergéncia de moviments anti-UE e sovent xenofòbs dins de nombroses Estats membres. En decembre de 2018, l'iniciativa a permés a uèch projèctes de recebre un finançament total d'a l'entorn de 7,6 milions d'euros per cooperar dins lo domeni de la pèca durabla, dins los instituts e acadèmias de formacion maritima, la restauracion dels bòsques, la planificacion espaciala maritima per la securitat, per exemple. La Comission europèa a tanben botat en plaça un mecanisme d'ajuda de 1,4 milion d'euros per estimular aquela iniciativa. La Comission farà un rapòrt sus aquela iniciativa al Conselh europèu e al Parlament europèu d'aquí a 2022.

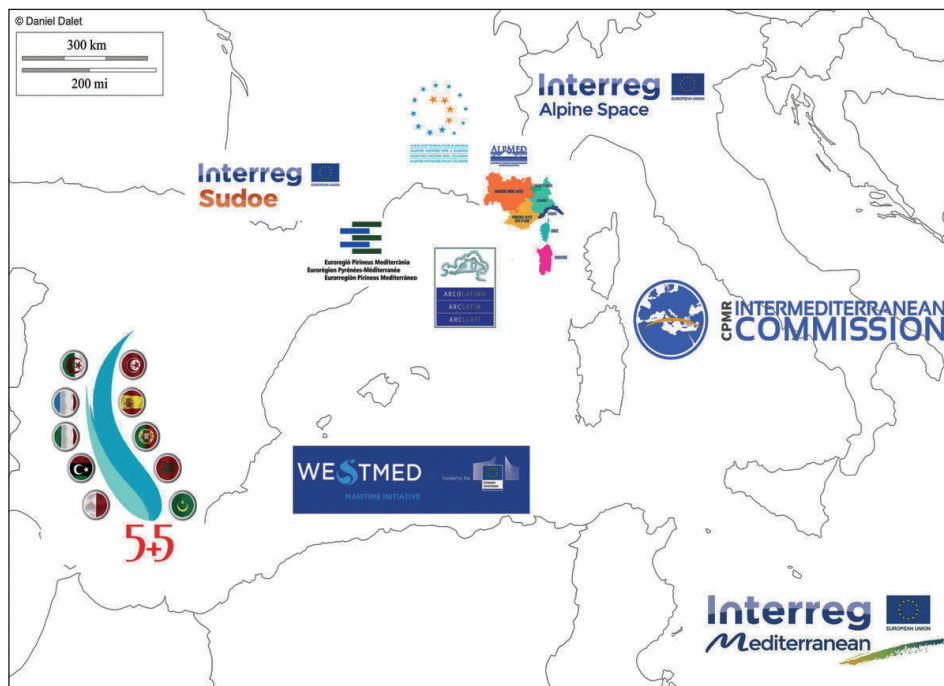
L'iniciativa Oèst-Med presenta de caracteristicas macro-regionals per diferents rasons. Es la resulta d'una dinamica de governança a mantuns nivèls: Comission europèa, Estats e autoritats sub-estatalas. L'iniciativa ilustra tanben un apròchi "soft space" amb una delimitacion variabla e "pas de territorialitat predefinida, es mai flexible", coma o solinha una persona interrogada. Sa mesa en òbra seguís de questions o de subjèctes que devon pas necessàriament implicar totes los partenaris o territòris. De novèls partenaris se pòdon eventualament jónher a l'iniciativa. Se retròba tanben l'objectiu de coordinar e de racionalizar las politicas e los programas qu'existisson dins aquel espaci.

Taula 3. Macro-regionalizacion en Mediterrànèa occidental

Tipe	Organizacions	Dispositius complementaris
Sub-regional / inter-estatal	5+5 Dialòg en Mediterrànèa occidental	Union per la Mediterrànèa Plan Bleu
Interregional / sub-estatal	Comission Inter-Mediterrànèa de la CRPM Arc latin	Politicas mediterraneas de França, Itàlia, Espanha Politica de vesinatge UE Fondacion Anna Lindh
Programas transnacionals Interreg	Mediterrànèa Euròpa del Sud-Oèst Region alpenca	Euroregion Pirenèus-Mediterrànèa Euroregion Alps-Mediterrànèa Euroregion Andalusia- Algarve-Alenteijo
Estrategia regionala de bacin	Iniciativa Oèst-Med	Interreg Alcotra (França/Itàlia) Interreg Poctefa (França/Espanha) Associacion 4 Motors per Euròpa

Aquelas dinamicas suggerisson que la Méditerranèa occidental constitúís un espaci potencial en via de macro-regionalizacion. Per apregondir la question, nos prepausam de discutir diferents variablas relatives que tenon un efèch politic o un efèch espacial presupausat de la macro-regionalizacion:

- d'un costat, la mobilizacion dels actors e las interaccions multi-nivèls
- d'autre costat, la relacion entre una logica d'amainatjament europeizada e sa mesa en òbra operacionala

Figura 7. Dispositius principals de macro-regionalizació de la Mediterrànica occidental

Sorsa: mapes base © histgeo.ac-aix-marseille.fr

4. Interaccions e interferències a nivèls múltiples: rescalonament e resiliència de l'Estat, persistència dels paràmetres polítics

La situació en Mediterrànica occidental confirma que las autoritats sub-estatalas son d'agents importants de la macro-regionalizació. L'unión de las ressorsas e de las voses de las regions al dintre del grop de treball del CIM sus la cooperació territoriala e las estratègias macro-regionals en Mediterrànica a contribuït al llançament de l'iniciativa marítima Oèst-Med (IOM), e los actors interrogats indican que los representants de regions o de las principals aglomeracions urbanas participan activament a l'iniciativa despuèi la debuta. L'implicació de la Comission europèa, en particular dels DG Mare e Regio, es estat tanben una vertadièra clau dins l'establiment de l'IOM. Aquel percors evòca l'Estratègia marítima adriatica e ioniana que, de 2012 à 2014, a precedit l'estratègia macro-regionala EUSAIR (Cugusi e Stochierro, 2016), amb un ròtle-clau de l'entreprenariat polític de la Region italiana de las Marchas. Aqueles faches pòdon suggerir que lo passatge d'una iniciativa marítima a une estratègia macro-regionala es susceptible de se produïre en Mediterrànica occidental.

Pasmens, los prepauses de diferents actors nuàncian aquelas perspectives: “[una estratègia macro-regionala] es pas un subjècte [...], la dinàmica es dife-

renta [...], pas pro de valor ajustada per justificar una estrategia macro-regionala”; “l’estrategia macro-regionala aurà pas jamai luòc, es tròp complèxa”. Emai se reconneisson que “[l’IOM] pòt ajudar a establir una estrategia macro-regionala”, solinhan que la mesa en òbra d’una iniciativa maritima es ja un procès long e dificil. D’autres actors emeton tanben de resèrvas a rapòrt de l’experiéncia de “transicion” de la cooperacion maritima a la cooperacion macro-regionala dins la macro-region adriatica e ioniana.

L’estudi de cas bota tanben en question l’ipotèsi que las organizacions transfrontalièras e las euroregions son d’actors-claus sistematics de la macro-regionalizacion. Las situacions semblan mai variablas. Per exemple, l’Euroregion Alps-Mediterrànèa es inactiva despuèi mantunas annadas, notadament en rason de desacòrdis politics o d’un desinterès de las regions membres, que son ara implicadas dins l’estrategia de l’UE per la macro-region alpenca (EUSALP). Dans l’Euroregion Pirenèus-Mediterrànèa, Occitània e Catalonha an clarament afirmat lors estrategias mediterraneas. Mas Occitània a una capacitat limitada segon l’organizacion territoriala francesa. En Catalonha, la relacion sòciopolitica controversada de longa data amb l’Estat espanhòl a atent un punt de rompedura en octòbre de 2017, quand lo govèrn catalan organizèt un referendum sus l’independéncia de la region, non autorizat per l’Estat espanhòl. Mantuns politicians catalans foguèron empresonats e d’unes deguèron fugir cap a d’autres païses europèus. Las resultas d’aquela crisa son incèrtas e questionan l’evolució del regionalisme e la dinamica de rescalonament de l’Estat en Euròpa (Pellistrandi, 2018). La creacion d’un novèl Estat es la responsa als moviments independentistas sub-estatal? Coma l’Union europèa pòt respondre a la volontat de millhons de ciutadans sens violar l’Estat de drech?

Mai concrètament, lo conflicte pòt entravar los projèctes de macro-regionalizacion dins la region, dins la mesura que la cooperacion macro-regionala es tanben, per las autoritats sub-estatalas, un mejan de projectar lor capacitat al-delà del domeni estatal (Gänzle e Kern, 2016, p. 9). Catalonha es una defensora essenciala de la macro-regionalizacion, mas en Espanha, l’Estat demòra l’autoritat de gestion de la màger dels fonses estructurals europèus 2014-20, e consèrva lo contraròtle d’autres politics europèas que an d’implicacions majoras en matèria de planificacion, coma per exemple la realizacion d’una ligason ferroviària rapida dins lo corredor mediterraneu espanhòl. Activament promogut per Catalonha e la Comunitat Valenciana e incluch dins lo corredor mediterraneu sostengut pel programa de transpòrt de l’UE, aquel grand projècte d’infraestructura fa fàcia a una mesa en òbra puslèu lenta e a de prioritats estatalas divergentas (Boira e Prytherch, 2015), malgrat l’existéncia del Grop dels Ministres dels Transpòrts per la Mediterrànèa occidental.

Çaquela, lo lançament de l’estrategia Cat Med en 2019 pòt marcar una novèla virada dins la dinamica de cooperacion en Mediterrànèa occidental puèi qu’associa fòrtament l’Euroregion Pirenèus-Mediterrànèa al procès. Per çò que tòca a la cooperacion transfrontalièra franco-italiana, se pòt tanben observar

que mantunas organizacions cooperativas existisson al-delà de l'Euroregion Alps-Mediterrànèa, coma per exemple AlpMed, lo gropament de las cambras de comèrci de l'euroregion (vej. fig. 7)⁴.

Lo cas de la Mediterrànèa occidental confirma que la macro-regionalizacion, al-delà de la logica espaciala, depend fòrtament de paramètres politics... que los Estats centrals i consèrvan una capacitat preponderanta. L'iniciativa Oèst-Med resulta d'un percors "dels Estats cap als Estats" e un actor l'interpreta coma "una mena de responsa [dels Estats] a l'aspiracion de crear una estrategia macro-regionala". Lo projecte foguèt iniciat dins lo quadre interestatal del Dialòg 5+5, e, emai se la Comission europèa actèt sa mesa en òbra efectiva, lo procès es estat (tornar) pres en carga pel Dialòg 5+5. Cèrtas, las regions participan a la concepcion dels contenguts e de las activitats de l'IOM, mas lo comitat director es format de representants dels Estats. Tot parièr, sonque los representants dels Estats pòdon votar per prene una decision dins lo quadre de la plataforma de governança Panoramèd mencionada mai naut. Un actor a declarat: "Nos cal utilizar de geometrias que correspondon a las voluntats de l'Estat".

De mai, existís pas lo meteís gra de decentralizacion politica entre las ribas Nòrd e Sud de la Mediterrànèa occidental, çò qu'enfortís la plaça dels Estats, emai se se pòt senhalar que Marròc, integrat dins un procès de regionalizacion despuèi sas refòrmas constitucionalas de 2011, es actualament associat amb la region Occitània per la formacion dels responsables regionals.

Per mantuns aspèctes, las estrategias macro-regionals, que representan la forma mai elaborada de macro-regionalizacion, demòran de quadres de cooperacion sub-diplomatics puslèu qu'interregionals, que los servicis diplomatics dels Estats membres i mantenon un contraròtle seguit. Las estrategias devon èstre aprovadas pels Estats membres del Conselh de l'UE. Malgrat lo lobbying de mantunas autoritats sub-estatalas de l'Arc Atlantic, una estrategia es pas estada adoptada fins ara en rason de las reticèncias dels Estats concernits (Carmona, 2013; Wise, 2016). Dins aquel sentit, las formas "classicas" de cooperacion sub-regionala, malgrat lor caractèr *a priori* datat, pòdon aver un ròtle a jogar dins la macro-regionalizacion, coma o a mostrat d'alhors lo ròtle del Dialòg 5+5 en Mediterrànèa occidental o encara los Conselhs nordics dins la cooperacion de la macro-region de la mar Baltica.

Los paramètres politics concernisson tanben las relacions entre las autoritats sub-estatalas, que pòdon variar segon las majoritats e las linhas politics, los engatjaments cambiadisses e las contingéncias politics realas, coma o mòstra lo cas de l'Euroregion Alps-Pirenèus. Aquelas questions de governança evòcan un dilèma recurrent de l'amainatjament regional, e a fortiori de l'amainatjament macro-regional, que las visions territorials i seguisson un apròchi relacional e en ret, mentre que la mesa en òbra de politics es ligada a las circumscripcions administrativas (Seltzer e Carbonell, 2011, p. 6-12).

4. <https://cci-alpmed.eu>

5. Tension entre projeccions espacials e politicas d'amainatjament: quals limits per la Mediterranèa occidentala?

Lo cas de la Mediterranèa occidentala mòstra que l'apròchi macro-regionala pel "soft space" es confrontat a la *realpolitik*. Emai se dins lo discors de l'UE la dimension exteriora pòt representar un avantatge important de las estratègias macro-regionalas, per organizar l'espaci europèu en ligam amb los espacis de vesinatge, la macro-region de la Mediterranèa occidentala apareis, per d'unes aspèctes, coma "tròp dobèrta per fonccionnar". Retrobam aquí un indicador (suplementari) dels riscos de la cooperacion euro-mediterranenca. L'Union per la Mediterranèa devíá marcar un novèl inici après lo fracàs del procès de Barcelona, primièra iniciativa lançada en 1995. Fins ara, las resultas de l'UpM son puslèu limitadas, se se considèra la situacion geopolitica, sociala e ambientalada dins de nombrosas partidas de la Mediterranèa, amb la guèrra, las desigualtats creissentas e las tensions ligadas a las migracions. Mantuns observators an mostrat que la mesa en òbra de la cooperacion macro-regionala representa una escomesa importanta dins un espaci tant instable e discontinú (PÈ, 2015; Scott *et al.*, 2019; Cugusi e Stocchiero, 2016, p. 184). Sul terren, lo programa transfrontalièr mediterranenc de la politica de vesinatge 2014-2020 es estat retardat e lo primièr apèl a projècte es estat lançat pas qu'en julh de 2017. Se pòt tanben mencionar aquí l'impacte relativament confidencial dels trabalhs del projècte Medgovernance que son estats liurats en 2011 (vej. supra nòta 1).

D'autres observators considèran emai que la logica d'una macro-regionalizacion mediterranenca veïcula un fantasma tecnocratic ambigü e que lo discors sul *soft space* pòt servir una estratègia de "refrontalizacion", de reafirmacion de las frontièras de l'UE [*EU rebordering*], per a l'encòp exportar las prioritats politicas de l'UE e melhor delimitar sos limits meridionals (Bialasiewicz *et al.*, 2013). Aquò remanda a una "natura nautament selectiva de las concepcions de l'UE sus las relacions de vesinatge e l'espaci mediterranenc. Aquelas conceptualizacions partejan generalament la tendéncia ambivalenta de considerar la mar coma una region, d'un costat, e de la considerar coma una frontièra, d'autre costat" (Scott *et al.*, 2019, p. 6).

Compte tengut d'aqueles obstacles potencials, una solucion alternativa a la macro-regionalizacion poiriá èstre d'elaborar e de metre en òbra una estratègia per las regions del Nord-Oèst de la Mediterranèa, per tal d'enfortir e de racionalizar la cooperacion territoriala sens la limitar a las questions maritimas. Una tala cartografia presenta una cèrta coèrècia amb la dinamica cooperativa existenta. Mas diferents actors, fàcia a aquela ipotèsi, critican la valor ajustada operacionala, la coèrècia espaciala d'una particion Nòrd-Sud de la Mediterranèa, *a fortiori* se l'objectiu es la cooperacion.

D'aquel punt de vista, l'IOM fornís la responsa mai adaptada per cooperar dins una zòna tanben fragmentada, ja que la mar es lo melhor - o lo mai rasonable - denominator comun. La causida d'una estratègia maritima pòt èstre

interpretada coma un mejan de circumscriure lo domeni de la cooperacion a la mar, e doncas d'evitar las questions territorials potencialment conflictualas dins la zòna. Se pòt pensar a la question del Sahara occidental entre Marròc e Argeria, a las tensions entre Marròc e Espanha sus las vilas de Ceuta e Melilla, o als problèmas entre los Estats europèus e nòrd-africans sus los fluxes migratòris (Scott *et al.*, 2019). Un actor estima que “las ribas nòrd e sud se parlan, es ja fòrça”, çò que rejonh l'idèa que “la Mediterrànica pòria potencialment significar de novèls espacis d'interaccion politica e de dialòg sociocultural d'escalas multiplas, mai que mai s'aquestes facilitan una cooperacion negociada conjonchament a l'entorn de preocupacions comunas” (Scott *et al.*, 2019, p. 7).

La compartimentalizacion de la Mediterrànica pòt doncas èstre una responsa per operacionalizar la cooperacion a una escala mai eficaça que l'escala globala, mas disfonccionala fins ara, de l'Union per la Mediterrànica. Pr'aquò, coma o an mostrat los debats al Forum Med Cat en febrèr de 2019, las opinions demòran partejadas entre una estrategia per l'ensemble de la Mediterrànica, mantunas estrategias mediterraneas o encara una cooperacion basada sus de dispositius mai ponctuals, de composicion e delimitation variablas. Debats que tornan afirmar la pregnància dels paramètres politics. Dins aquela perspectiva, la mesa en òbra dels programas Interreg de l'UE après 2020, amb lo projècte d'alinhament dels programas sus las estrategias macro-regionals o de bacin maritim, serà una variabla-clau en Mediterrànica occidental.

Per alhors, las iniciativas en favor d'una macro-regionalizacion de la Mediterrànica occidental confirman que cèrtas questions e problèmas de planificacion pòdon pas èstre abordats qu'a d'escalas novèlas, distinctas de las delimitacions administrativas tradicionals e implican una governança cooperativa. Il·lustran coma l'integracion europèa pòt influenciar las prioritats e los metòdes de l'amainatjament. Mas revèlan tanben qualques contradiccions d'“injonccions europeanisantas”.

D'un biais general, la dinamica macro-regional indica una evolucion cap a un contèxte que pòiriam qualificar de “pòst-complèx”. L'Union europèa es un sistèma complèx de prerogativas entremescladas, de societats mobilas e de fluxes interconnectats de personas e de mercas. Las estrategias macro-regionals, amb lor logica multi-partenariala, flexibla e cooperativa, incarnan una temptativa de “far fonccionar lo complèx”, de mobilizar e d'organizar las diversas ressorsas de la complexitat per elaborar de politics mai eficaças e legiblas. Coma o menciona una persona interrogada: “l'objectiu es la resulta e non l'element burocratic o l'eligibilitat”. Mas la question demòra dobèrta de saber coma la flexibilitat e la coèrència pòdon correspondre. Coma las partidas beneficiàrias, e mai encara los ciutadans, pòdon identificar una cèrta politica o organizacion se los titularis e la circumscripcion territoriala pòdon variar d'un projècte a l'autre? Los dispositius macro-regionals pòdon ganhar en espessor institucionala sens crear una novèla institucion? Retrobam aquí lo limit de l'apròchi pels *soft spaces* e l'operabilitat limitada de l'oposicion entre espacis soft/hard per interpretar

los contèxtes macro-regionals (Boulineau, 2017). A un cèrt punt, pareis necessari de delimitar clarament las accions, los domenis o los camps d'aplicacion per pervenir a de politics eficaças e lor donar de sens. Pareis dificil per una planificacion estrategica de se contentar d'adicionar de projèctes de geometria variabla, a mens que sián unicament estrategics que pel nom.

Aquela evolucion pòst-complexitat pòt tanben èstre interpretada coma una temptativa per reduire l'escart entre los ciutadans e las politics de l'Union europèa, per mostrar la valor ajustada de las realizacions concrètas de l'UE dins la vida quotidiana. Amb las estrategias macro-regionals, l'Union europèa cerca de renovar la cooperacion territoriala a d'escalas e per de modalitats apropiadas per tractar dels problèmas concrèts, que poirián pas èstre tractats a l'escala nacionala, regionala o locala. Simplificacion, flexibilitat, sinergias, comunicacion e visibilitat son dins los objectius-claus de la politica regionala de l'UE anonciada per 2021-2027. Al lum de las evolucions sòciopoliticas mondials, se pòt far l'ipotèsi qu'aqueles preocupacions son pas especificas a l'Union europèa, mas que constituïsson d'enjòcs actuals dins las societats dobèrtas, democraticas e plurialas: coma conciliar complexitat sociala e eficacitat politica sens faussa simplificacion, coma raprochar los ciutadans de lors representants sens demagogia grossièra.

Çaquela, se la logica de la macro-regionalizacion es clara, los efèches demòran discutibles. Per mantuns aspèctes lo quadre macro-regional se sembla a una altra organizacion intergovernamental, una "escala" suplementària de presidèncias que viran e de reünions annadièras confidencialas. Mentre que la proposicion de la Comission europèa per la politica regionala de l'UE après 2020 sembla de visar a una normalizacion de la cooperacion macro-regionala, una cèrta "fatiga macro-regionala" es pas d'exclure dins cèrts cases en fonccion dels paramètres politics e de las resultas enregistradas.

Conclusion

Lo cas de la Mediterrànèa occidental met en relèu las diversas potencialitats e dificultats de la macro-regionalizacion. Mòstra qu'aquesta modalitat de cooperacion territoriala, emai foguèsse complèxa e de còps desordonada, pòt èstre un instrument d'amainatjament pertinent dins l'espaci europèu actual. La zòna presenta d'indicators socials, economics o politics que pòdon favorizar la cooperacion macro-regionala, subretot se se considèra l'intensitat de la cooperacion territoriala dins aquela zòna. Una iniciativa maritima per la Mediterrànèa occidental fuguèt iniciada en 2017 e pòt èstre considerada coma una etapa dins un procès de macro-regionalizacion. Los actors politics de la region preconisan un apregondiment e una melhora estructuracion de la cooperacion a l'escala macro-regionala, per respondre a las escomesas de l'economia blava, d'una melhora infraestructura de transpòrt o de sinergias

economicas, entre d'altres. Dins lo meteis temps, la Mediterranea occidental revèla un context geopolitic fragil e tendut, amb notadament una fragmentacion sociopolitica marcada entre païses del Nòrd e del Sud. Aquò limita d'un cèrt biais la cooperacion macro-regionala a las questions maritimas, que son consideradas coma los sols denominators comuns rasonables al jorn de uèi. Aital, lo cas de la Mediterranea occidental lèva de questions sus la possibilitat de parvenir a una macro-regionalizacion sens una estrategia macro-regionala en pròpri. D'estudis comparatius complementaris poirián permetre de comprendre melhor aquel aspècte de la macro-regionalizacion.

Per alhors, aqueste estudi de cas ilustra coma la macro-regionalizacion s'inscriu dins una dinamica mai generala d'europianizacion espaciala, que los dispositius de cooperacion territoriala de l'UE i construson una novèla cartografia d'Euròpa que transcendís las frontièras "westfalianas" dels Estats. Las macro-regions participan a aquela redefinicion transnacionala de las representacions territorials e, d'aquí, a un renovelament de la meta-geografia europèa. En combinant diferentas escalas de regionalizacion, del local al global, la macro-regionalizacion suggerís que la construccion d'organizacions regionalas 'macro' interestalas e lo desenvolopament de regions 'micro' sub-estatalas e transnacionalas son de procèsses interactius e dependents que se pòdon combinar, mai que s'opausar, a las formas sòcio-espacialas dels Estats-nacions. Sul terren, la dinamica macro-regionala actuala indica una volontat de trobar una responsa politica adaptada a las escomesas de la pòst-complexitat contemporanèa, per combinar complexitat e eficacitat, diversitat e racionalizacion. E de mostrar la valor ajustada e la pertinéncia de l'UE en tant qu'entrepreneire politic. D'un cèrt biais, aquò evòca l'"escomesa critica de l'UE" que consistís a formar un *demos* comun a partir de mantunas nacions e culturas especificas, sens las remplaçar (Menasse, 2012).

Malgrat las injonccions e los discorses cooperatius, los paramètres politics –en particular al nivèl dels Estats e de las autoritats territorials– condicionan encara l'eficacitat dels arrencaments macro-regionals. Aquesta limitacion es parallèla a d'unas de las carrièras bòrnias de la governança de l'UE. De mai, la participacion populara demòra lo parent paure de las realizacions macro-regionals, çò que pòt entravar tota evolucion de las representacions espacialas e meta-geograficas, e los ligams entre los ciutadans e l'UE. Lo passatge d'una simpla incarnacion fonccionala a una incarnacion mai sòcio-culturala de la macro-regionalizacion pòt èstre un pas de far, se l'agenda de l'europianizacion espaciala demòra d'actualitat.

Bibliografia

- ALLMENDINGER, Phil; Tobias CHILLA; Franziska SIELKER (2014). "Europeanizing Territoriality—Towards Soft Spaces?". *Environnement and Planning A*, vol. 46, núm. 11, p. 2703-2717.
- BAUELLE, Guy; Catherine GUY; Jean OLLIVRO (2002). "Les scénarios de l'espace européen", dins: Guy BAUELLE; Bernard CASTAGNÈDE [ed.]. *Le Polycentrisme en Europe. Une vision de l'aménagement du territoire européen*. La Tour d'Aigues/Paris: Éditions de l'Aube/DATAR, p.107-154.
- BELLINI, Nicola; Ulrich HILPERT [ed.] (2013). *Europe's Changing Geography. The Impact of Inter-regional Networks*. Abingdon-on-Thames: Routledge.
- BERNIÉ-BOISSARD, Catherine; Jean-François COUROUAU; Thomas PERRIN (2018). *Occitanie Pyrénées-Méditerranée. Portrait d'une région*. Tolosa: Le Pérégrinateur.
- BIALASIEWIC, Luiza; Paolo GIACCARIA; Alun JONES; Claudio MINCA (2013). "Re-scaling 'EU'rope: EU macro-regional fantasies in the Mediterranean". *European Urban and Regional Studies*, vol. 20, núm 1, p. 59-76.
- BOIRA MAIQUES, Josep Vicent (2010). "L'Eix Mediterrani entre les dinàmiques locals i la perspectiva megaregional". *Documents d'anàlisi geogràfica*, vol. 56, núm 1, p. 91-109.
- BOIRA MAIQUES, Josep Vicent; David L. PRYTHERCH (2015). "Mediterranean regionalism from territory to trains: spatial politics and planning of macro-regions and transport networks in Spain". *Space and Polity*, vol. 19, núm. 2, p. 110-131.
- BOIX, Rafael; Joan MARULL [ed.]. (2016). "Megaregions i desenvolupament urbà sostenible. Factors estratègics per a l'àrea metropolitana de Barcelona en el context europeu". *Papers*, núm. 58.
- BOULINEAU, Emmanuelle (2017). "Les macrorégions en Europe, une nouvelle régionalisation pour renforcer la cohésion territoriale?", dins: Guy BAUELLE; Danielle CHARLES-LE BIHAN [ed.]. *Les régions et la politique de cohésion européenne*. Rennes: Presses Universitaires de Rennes, p. 95-108.
- BRENNER, Neil (2004). *New States Spaces. Urban Governance and the Rescaling of Statehood*. Oxford University Press.
- BRUNET, Roger [ed.] (1989). *Les Villes « européennes »*. Montpelhièr-Paris: Datar-Reclus, La Documentation française.
- CARMONA, Ana [ed.] (2013). *El lugar de las macro-regiones en el marco de la cooperacion territorial Europea: presente y futuro*. Sevilla: Consejería de la Presidencia, Junta de Andalucía.
- CCE: Commission des communautés européennes (1991). *Europe 2000. Les perspectives de développement du territoire communautaire*. Luxembourg: Office des publications de l'Union européenne.
- CESE: Comité économique et social européen (2012). *Avis du Comité économique et social européen sur le thème "Élaboration d'une stratégie macrorégionale en Méditerranée"*, ref. ECO/332-EESC-2012-1399.
- COLOMB, Claire; Francesc MORATA TIERRA; Antoni DURÀ GUIMERÀ; Xavier OLIVERAS GONZÁLEZ (2017). "Multi-level geographies of trans-boundary cooperation in Catalonia: governance, planning and 'cross-border spaces of regionalist engagement'", dins: DEAS, Iain; Stephen HINCKS [ed.]. *Territorial policy and governance. Alternative pathways*. Routledge / Taylor e Francis, p. 92-123.
- COURTOT, Roland; Sylvie DAVIET; Michèle JOANNON [ed.] (1994). "L'arc méditerranéen en questions". *Méditerranée*, vol. 79, núm. 1-2.
- CUGUSI, Battistina; Andrea STOCCHIERO (2016). "The European Union Strategy for the Adriatic-Ionian Region", dins: Stefan GÄNZLE; Kristine KERN [ed.]. *A 'Macro-regional' Europe in the Making. Theoretical Approaches and Empirical Evidence*. Basingstoke: Palgrave Mac-Millan, p. 169-188.

- DÜHR, Stefanie (2018). "A Europe of 'Petites Europes': an evolutionary perspective on transnational cooperation on spatial planning". *Planning Perspectives*, vol. 33, núm. 4, p. 543-569.
- DURÀ, Antoni; Xavier OLIVERAS (2013). "A Typology of Agents and Subjects of Regional Cooperation: The Experience of the Mediterranean Arc", dins: Nicola BELLINI; Ulrich HILPERT [ed.]. *Europe's Changing Geography. The Impact of Inter-regional Networks*. Abingdon-on-Thames: Routledge, p. 101-124.
- GÄNZLE, Stefan; Kristine KERN [ed.] (2016). *A 'Macro-regional' Europe in the Making. Theoretical Approaches and Empirical Evidence*. Basingstoke: Palgrave Mac-Millan.
- FLORIDA, Richard; Tim GULDEN; Charlotta MELLANDER (2008). "The rise of the mega-region". *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society*, vol. 1, núm. 3, p. 459-476.
- JONES, Martin; Anssi PAASI [ed.] (2013). *Special Issue: Regional World(s): Advancing the Geography of Regions*, dins: *Regional Studies*, vol. 47, núm.1.
- LEVER, William F. (1999). "Competitive Cities in Europe". *Urban Studies*, vol. 36, núm. 5-6, p. 1029-1044.
- MENASSE, Robert (2012). *Der Europäische Landbote. Die Wut der Bürger und der Friede Europas*. Vienna: Zsolnay.
- NAGLER, Alexander (2013). "European Macro-Regions as a New Dimension of European Geography: Networks of Collaboration in the Light of Culture, History and Language Capabilities", dins: Nicola BELLINI; Ulrich HILPERT [ed.]. *Europe's Changing Geography. The Impact of Inter-regional Networks*. Abingdon-on-Thames: Routledge, p. 31-63.
- PE: Parlement européen (2012). *Résolution du Parlement européen du 3 juillet 2012 sur l'évolution des stratégies macro-régionales de l'UE: pratiques actuelles et perspectives d'avenir, notamment en Méditerranée*, P7_TA(2012)0269.
- (2015). *New Role of Macro-Regions in European Territorial Cooperation*. Bruxelles.
- PELLISTRANDI, Benoît (2018). "La crise en Catalogne, une fracture décisive". *Politique étrangère*, núm. 2018/1 (printemps), p. 103-115, doi:10.3917/pe.181.0103.
- PERRIN, Thomas (2013). *Cultura i Euroregions. Catalunya en l'Arc Mediterrani*. Barcelona: Editorial Aresta.
- (2014). "La Catalogne dans l'Europe. Entre évidence et stratégie". *Mirmanda, Revista de cultura-Revue de Culture*, núm. 9-2014, p. 26-33.
- (2016). "Neo-regionalismo y movilización de los entes sub-estatales en Europa", dins: CANCELA OUTEDA Celso; Antoni DURÀ GUIMERÀ; Andrea NOFERINI [ed.]. *Europa, políticas públicas y gobernanza. Les ideas y las redes de un académico europeoista: en recuerdo de Francesc Morata*. Santiago de Compostela: Editora Andavira, p. 145-152.
- (en premsa). "Cultural dimension of macro-regions. A prospective reflection", dins: Gabriele GABELS; Jan BATTKE [ed.]. *Regional Governance in the EU: Regions and the Future of Europe*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- RIVIÈRE, Dominique (2005). "L'Arc méditerranéen, un "objet européen" à la recherche de son identité", *Actes du Festival International de Géographie de Saint-Dié-des-Vosges*, http://archives-fig-st-die.cndp.fr/actes/actes_2005/index.htm
- SCOTT, James-Wesley; Filippo CELATA; Raffaella COLETTI [ed.] (2019). *Special issue: Bordering imaginaries and the everyday construction of the Mediterranean neighbourhood*, dins: *European Urban and Regional Studies*, vol. 26, núm. 1.
- SEILER, Daniel-Louis (2004). "Comparaison et aires culturelles régionales. L'Europe du sud et les modèles de Rokkan". *Pôle Sud*, núm. 21-2004/2, p. 69-80.
- SELTZER, Ethan; Armando CARBONELL [ed.] (2011). *Regional Planning in America. Practice and Prospect*, Cambridge, Lincoln Institute of Land Policy.
- WASSENBERG, Birte; Bernard REITEL; Jean PEYRONY; Jean RUBIÓ (2015). *La coopération territoriale en Europe - Une perspective historique*. Luxembourg: Office des publications de l'Union européenne.

WISE, Mark (2016). “The Atlantic Arc: A Macro-region in the Making?”, dins: Stefan GÄNZLE; Kristine KERN [ed.]. *A ‘Macro-regional’ Europe in the Making. Theoretical Approaches and Empirical Evidence*. Basingstoke: Palgrave Mac-Millan, p. 243-268.